

Mostek

Kraj: Královéhradecký

Správní obvod: Dvůr Králové nad Labem

Nadmořská výška: 444 m n. m.

Počet obyvatel: 1 177

Adresa URL: www.mostek.cz

Okres: Trutnov

GPS souřadnice: 50.486228N, 15.696217E

První pís. zmínka: 1560 (460 let)

PSČ: 544 75

Historie obce Mostek

První písemná zpráva o obci, resp. její části je datovaná do roku 1560 v době vlády Ferdinanda Habsburského, kdy se připomíná jako majitelka Kateřina z Popovic, která si nechala své dědictví Mostek s pustou tvrzí zapsat do desek zemských. Během 16. století se pak ještě dvakrát připomíná mlýn v Mostku, a to v roce 1560 a 1580. V roce 1654 bylo v Mostku šest chalupníků. Pět jich patřilo k panství Nové Zámky, jehož majitelem byl Vilém Lambdy. Jeden chalupník z Mostku patřil ke statku Bílé Poličany, jehož majitelkou byla Magdaléna Angelína Kotulínská, rozená Grodecká. Dva chalupníci se zabývali tkalcováním. Mostek byl součástí panství Hostinné - Nové Zámky až do roku 1849. Písemné zprávy o počátcích panství ve 13. a 14. století jsou velmi skoupé. Zato jsme díky archeologickému výzkumu poměrně podrobně informováni o hrádku na návrší Bradlo u Hostinného. Hrádek v písemných pramenech neuváděný, vznikl v souvislosti s usídlením Řádu německých rytířů zde v okolí; v roce 1241 Řád získal Olešnický Újezd (tvořili ho s největší pravděpodobností vsi Zvičina, Brusnice, Debrné, Boreček, Borovnice a Olešnice) a hrádek na Bradle sloužil jako mocenské středisko a opěrný bod vojenského charakteru v zájmové oblasti Řádu. K jeho zániku došlo nejpozději kolem roku 1325. Až v roce 1270 se objevuje první písemná zpráva o Hostinném, a to již jako o městu v souvislosti s řešením sporu města s benediktýnským řádem. Panství bylo majetkem krále, který je na počátku 14. století zastavil Putovi z Turgova, a páni z tohoto rodu s výjimkou několika let drželi toto panství až do počátku 15. století. V držení panství se vystřídal mnoho majitelů, ať již to byli páni z Redernu, Krušinové z Lichtenburka, Anna z Koldic, páni ze Šonova, Valdštejnové, Lambdyové, Kinští z Vchynic, Morzinové, Šlikové a další. Do farní školy v Horní Brusnici chodilo z Dvořáček 27 dětí, z Mostku 36, z Mosteckých Lázní 12, z Předního Mostku 35, ze Zadního Mostku 25 a z Josefské Výšiny 48 dětí. Celkem podle statických údajů měl Mostek se všemi částmi 1378 katolíků. Zda se toto číslo shoduje s celkovým počtem obyvatel v roce 1857, není možné zjistit.

Rozvoj obce nastal pod vlivem budování železnice z Pardubic do Liberce, která byla dána do provozu v roce 1858. Mostecká železniční stanice byla dokonce až do roku 1870 jedinou a nejbližší pro Hostinné a celé jeho okolí.

K dalšímu rozvoji obce došlo po založení tkalcovny bavlny v roce 1885 Adolfem Mandlem. Až do roku 1893 musely mostecké děti chodit do školy v Souvratí, která tam byla zřízena v roce 1870. Od roku 1893 se však i v Mostku začalo vyučovat, nejprve v domě Václava Vaise a konečně 5. dubna 1897 byl položen základní kámen ke stavbě dvoutřídní školy s počátečním počtem 95 žáků.

V roce 1900 byla v obci otevřena pila na parní pohon s využitím odpadového paliva, hlavně pilin. Na pile bylo zaměstnáno 40 dělníků. Koncem téhož roku se v Mostku začalo s výrobou brousků, které byly známy ve

světě svou dobrou kvalitou.

V roce 1902 měl Mostek se všemi svými částmi 1174 obyvatel. V roce 1911 měl samotný Mostek 93 domy a 816 obyvatel, Přední Mostek 34 domy a 161 obyvatel, Zadní Mostek 30 domů a 134 obyvatel, Mostecké Lázně 20 domů a 68 obyvatel. Celkem měla obec 177 domů a 1179 obyvatel. Z tohoto počtu byli jen dva obyvatelé české národnosti. Spolu se Souvratí, kde byl obecní úřad, měla tato správní jednotka 303 domy a 1781 obyvatel převážně německé národnosti.

Společenský život obce v tomto období se promítal v činnosti továrního hasičského sboru firmy Mandl, který byl založen v roce 1904 a měl 80 členů, německého mužského pěveckého sboru, školního spolku Němců v Čechách, v místní skupině Sdružení křesťanských textilních dělníků rakouských v Čechách, místní skupině rakouských železničářů, ve spolku dílenských mistrů a zaměstnanců průmyslu a v hospodářském spolku.

Školka, zřízená v roce 1904 firmou Mandl, měla dvě oddělení pro 35 dětí továrních zaměstnanců. V témž roce zahájila provoz pošta, která byla společná i pro obec Souvrať.

Ve dvacátých letech bylo v Mostku osm hostinců, dva pekaři, cukrář, drogerie, tři truhláři, tři řezníci, dva holiči a tři obuvníci, v roce 1930 byla otevřena Bařova prodejna obuvi a autodoprava. Zdravotní službu obstarávali dva lékaři a jeden zubní technik. Pro zásobování obyvatelstva zde byly zřízeny tři obchody se smíšeným zbožím a konzumní družstvo. Nechyběly ani vanové lázně s rašelinnými koupelemi v osadě Mostecké Lázně. Dále byly v provozu dva mlýny. Tak se postupně vytvářely předpoklady pro to, aby se Mostek stal samostatnou obcí. K tomu došlo v roce 1925, kdy se dosavadní obec Souvrať rozdělila do dvou obcí, do obce Mostek a obce Souvrať.

V roce 1926 byla zdejší německá škola již trojtřídní a navštěvovaly ji 174 děti. V této době byla také v provozu česká menšinová škola. V roce 1931 měl Mostek 1037 obyvatel, z toho 107 obyvatel bylo české národnosti.

V roce 1938 byla obec připojena k Velkoněmecké říši (župa Sudety, landrát Vrchlabí). V roce 1939 měl Mostek 1026 obyvatel. Továrna během okupace přešla na válečnou výrobu, muži nastoupili vojenskou službu. V obci byly zřízeny dva zajatecké tábory, velký při cestě do Mosteckých Lázní a menší za pilou. Byli v nich nelidsky mučeni a týráni převážně Rusové, Francouzi a Angličané.

Vojáci 8. regimentu "Stillgestanden" německé hitlerovské armády při přehlídce v Mostku při obsazování československého pohraničí v roce 1938 (staženo z internetu na amerických stránkách <http://www.3pgd.org>)

Osvobození Sovětskou armádou v květnu 1945 změnilo i poměry v Mostku. Do dříve typicky německé obce se začal stěhovat český život. Mostek se stal součástí okresu Vrchlabí.

V květnu 1945 pověřila Okresní správní komise ve Vrchlabí jediného zde žijícího Čecha Jana Košťála, dělníka zdejší továrny, vyřizováním nejdůležitějších záležitostí v obci. Jeho prvořadým úkolem bylo zabránit hospodářským sabotážím ze strany německého obyvatelstva. V té době továrna ještě nepracovala. Místní správní komise byla jmenována 11. června 1945. Působila až do 14. září 1945, kdy byl ve zdejší kině zvolen první místní národní výbor.

Železniční stanici v Mostku obsadila již 17. května 1945 stálá česká vojenská hlídka, čeští zaměstnanci sem přišli 24. května.

Hlavním úkolem MNV bylo obnovení výroby v továrně a příprava německého obyvatelstva na odsun, který započal již v roce 1945. Z větší části se uskutečnil v roce 1946. Z Mostku bylo odsunuto 920 obyvatel. Kromě toho bylo nutno postarat se o nové osídlenec, kteří začali v průběhu let 1945 a 1946 přijíždět

doslova z celé republiky. Ke konci roku 1946 vykazoval MNV v Mostku celkem 10 starousedlíků, převážně továrních dělníků a dělnic, kteří nabyli domovského práva ještě v minulém století a během první republiky. K témuž datu vykazovala stanice SNB Mostek, že v obci zůstalo celkem 21 osob německé národnosti, které byly vyňaty z odsunu. Jednalo se o tovární dělníky specialisty, dřevorubce a jejich rodinné příslušníky. Čtyři z nich obdrželi antifašistické legitimace.

Osmdesáti osmi osobám byly dány v Mostku do národní správy domky, obchody a živnosti. Kromě těchto lidí, kteří pocházeli většinou ze sousedních okresů, přicházeli osídlenci ne jenom z Čech a Moravy, ale také z Slovenska, a to z tehdejších okresů Považská Bystrica, Nové Mesto Nad Váhom, Liptovský Mikuláš, Nitra, Bratislava, Prievidza, Nové Zámky, Piešťany (celkem 95 osob).

Dne 25. června 1946 se konala v Mostku veřejná schůze MNV, na které byl zvolen nový národní výbor. Předseda volební komise Antonín Janeček zhodnotil činnost dosavadního národního výboru, poděkoval předsedovi Stanislavu Rybovi za jeho práci a ohlásil zastoupení jednotlivých stran v novém národním výboru. Komunistická strana Československa získala 11 mandátů, Československá strana lidová jeden mandát, Československá sociální demokracie čtyři mandáty a Československá strana národně socialistická dva mandáty. Komunistická strana získala největší počet hlasů a tím i právo zvolit ze svého středu nového předsedu místního národního výboru. Stal se jím Jan Jakl, dělník zdejší továrny.

K 1. lednu 1947 měl Mostek 803 obyvatel, z toho 21 obyvatele německé národnosti. Čtyři z nich později odešli a ostatním bylo v dalších letech uděleno československé státní občanství.

28. února 1948 byl na výzvu K. Gottwalda utvořen místní akční výbor obrozené Národní fronty, jehož předsedou se stal Stanislav Ryba. Prvním aktem bylo zvolení nového předsedy MNV Rudolfa Hanzlíčka. K 1. lednu 1949 se Mostek stal součástí okresu Dvůr Králové nad Labem.

Dne 15. srpna 1949 bylo v Mostku založeno JZD, které mělo 31 člena a jehož předsedou byl zvolen Josef Řípka. V roce 1950 vybudovalo pomocí brigád drůbežárnu o kapacitě 300 nosnic. V roce 1964 došlo ke sloučení JZD Mostek a JZD Horní Brusnice v jediné JZD se sídlem v Horní Brusnici a k 1. lednu 1973 se sloučila JZD Horní Brusnice, Dolní Brusnice a Borovnice v jediné JZD Svornost se sídlem v Horní Brusnici. Rozvoj obce nastal v roce 1950. Při rychlém přírůstku obyvatel byl citelný nedostatek bytů a školních prostor. Prvními velkými stavbami byly bytové jednotky čp. 121 a 122, dále stavba jeslí se školkou a internátu pro nové zaměstnance továrny. Také Jednota upravila obchod na samoobsluhu. Velkým problémem byla škola nevyhovující již pro značný počet dětí. Jednalo se o stavbě nové školy, která měla být postavena na pozemku náležejícímu k Horní Brusnici. Protože se tento plán neuskutečnil, byla v roce 1951 vyklizena obytná budova čp. 83 a místnosti byly upraveny na učebny. Též byly dány k dispozici dvě bytové jednotky na přestavbu jídelny a vyvařovny. V roce 1952 se započalo se stavbou požární zbrojnice, sportovního areálu Jiskra a bytových jednotek pro zaměstnance základního závodu Mostexu. Po územní reorganizaci v roce 1960, kdy se Mostek stal součástí trutnovského okresu, byly k Mostku připojeny obce Souvrat' a Debrné.

Pro výstavbu obce se stává významný rok 1964. Nový MNV se zaměřil na úpravu obce, vybudování kanalizace v Panské ulici a začalo se s výstavbou koupaliště, které bylo slavnostně otevřeno 8. června 1967. Od roku 1965 je v provozu veřejné osvětlení, byla zřízená sběrna prádla. V této době měla obec s přílehlými osadami již 1564 obyvatel. Pro starší občany byl zřízen klub důchodců, který byl slavnostně otevřen 7. února 1966 v prostorách kulturního domu. Stejně bylo pamatováno i na nejmenší. Byla provedena přístavba mateřské školky, která byla dokončena v roce 1972. V roce 1968 byla provedená úprava komunikací v obci.

Významnou akcí v roce 1969 bylo otevření zdravotního střediska v bývalé tovární vile.

V dalších letech si rostoucí počet obyvatel vyžádal stavbu nových bytových jednotek. V akci „Z“ v roce 1975 občané dokončili výstavbu autobusového nádraží, prodejny potravin a průmyslového zboží, pionýrské chaty v areálu koupaliště a nové mateřské školy závodu Tiba 01 Mostek.

Usnesením rady ONV v Trutnově z 12. dubna 1979 došlo ke sloučení obcí Mostek, Horní Brusnice a Borovnice se společným národním výborem v Mostku. K 6. prosinci 1979 usnesením rady ONV v Trutnově byly zrušeny názvy částí obce Mostek, a to Dvořáčky (začleněny do Souvratě) a Horní Debrné (začleněno do Debrného). Obec měla po úpravě tyto části: Debrné, Josefská Výšina, Mostecké Lázně, Mostek, Přední Mostek, Souvrať a Zadní Mostek.

Významným mezníkem v životě a dějinách obce je 1. červenec 1982, kdy byl Mostek ustaven střediskovou obcí s rozšířenou působností pro obce Mostek, Borovnice a Horní Brusnice. V této době má středisková obec Mostek 1946 obyvatel.

V roce 1989 byly zrušeny části Mostecké Lázně, lokalita se stala součástí Mostku a dále části Josefská Výšina a Přední Mostek, které se staly součástí Souvratě.

V roce 1990 došlo k opětovnému vzniku samostatných obcí Horní Brusnice, Borovnička a Borovnice.

